

Krijtberg, 21 februari 2021. Mc. 1:12-15. Eerste zondag van de veertigdagentijd, overige lezingen Gen. 9:8-15, 1 Petrus 3:18-22

Peter van Dael SJ

EEN NIEUW BEGIN

Na veertig dagen

De eerste lezing gaat over Gods verbond met Noach na de zondvloed, toen het veertig dagen en veertig nachten regende en alles onder water kwam te staan. In het evangelie van vandaag verblijft Jezus veertig dagen in de woestijn. Het getal veertig komt meer voor in de Bijbel. Denk aan de uittocht uit Egypte en de veertigjarige tocht door de woestijn van het volk Israël. Veertig is een cruciale tijd in de Bijbel, een moeilijke tijd, maar er kan iets goeds uit voortkomen. De woestijn is – evenals de watermassa waar de ark op drijft - een gebied van leegte en chaos, maar verwijst ook naar de mogelijkheid van nieuwe inspiratie en nieuwe moed. Het is als met een crisistijd: er is kans dat je er een beter mens van wordt. Zo kan uit de corona-crisis misschien een betere samenleving ontstaan.

Verbond met Noach

De goede afloop waarvan in de eerste lezing sprake is, bestaat uit het verbond dat God sloot niet alleen met Noach en zijn nakomelingen, maar ook met de dieren. God belooft dat er nooit meer een zondvloed zal komen om de aarde te vernietigen. Hij bevestigt dit verbond door in de wolken zijn boog te plaatsen. Al in het oude Mesopotamië is de regenboog een gunstig voorteken, en symbool van verzoening tussen hemel en aarde. Telkens wanneer God die boog in de wolken ziet, zal Hij worden herinnerd aan de belofte die Hij aan Noach had gedaan.

Het is opmerkelijk dat hier sprake is van een *eenzijdig* verbond, wat eigenlijk een contradictie is, want bij een verbond horen twee partijen die elkaar iets beloven. Hier gaat het alleen over God die iets belooft. De boog in de wolken is een teken dat niet voor de mensen, maar voor God is bedoeld. De boog moest Hem in de toekomst herinneren aan het verbond dat Hij eens met Noach had gesloten. Het initiatief gaat uit van God. De mens heeft het verbruid, maar God geeft hem een nieuwe kans.

Jezus in de woestijn

In de evangeliëlezing is de dorre woestijn het uitgangspunt. In die woestijn leefde Jezus te midden van de wilde dieren en werd hij door Satan op de proef gesteld. Met deze dieren kunnen we verschillende kanten op. Misschien zijn zij opgevoerd omdat wilde dieren nu eenmaal in de woestijn horen. Woestijn betekent, zoals het woord suggereert, woestheid, verwoesting, wanorde. Wilde dieren hebben een dergelijke betekenis. Zij worden geassocieerd met verwoesting en chaos, de toestand van vóór de schepping. In de beschrijving die Jesaja (34) van het verwoeste Edom geeft, komen alleen maar dieren voor: kauwen, velduilen, ibissen, raven, saters, jakhalzen, struisvogels, hyena's, slangen en gieren. Waar de woningen van de mens zijn verwoest, huizen de dieren.

We kunnen ze ook een specifieke betekenis toekennen door ze te koppelen aan Satan. De wilde dieren symboliseren dan het kwaad in ons: eigenwaan, machtshonger, geldingsdrang, bezitsdrift, jaloezie, wraakzucht, agressie, seksuele drift. Dit zijn natuurlijke aandriften en emoties, waar we mee te maken hebben. Zij wellen in ons op, als vanzelf, of we willen of niet. Het zijn primitieve driften, die te maken hebben met zelfhandhaving en overleving. Deze emoties zijn op zichzelf niet altijd verkeerd, ze kunnen zelfs nodig zijn, maar we moeten ze wel in de hand houden, we moeten ons verstand blijven gebruiken. Wanneer we dat niet doen, worden het satanische machten die ons meeslepen en uiteindelijk kapot maken. De Schrift wijst een andere weg: niet die van zelfhandhaving, maar van een zelfloos geven. Geen hebben en houden, maar geven. Geen wraak, maar vergeving. Een ander woord hiervoor is: koninkrijk van God, Gods nieuwe wereld, dat wil zeggen de mens zoals God hem of haar heeft bedoeld.

Jezus is deze weg gegaan. We lezen hoe de duivel hem trachtte te verleiden tot een leven van rijkdom, macht en roem. Maar Jezus liet zich niet ompraten. Hij zocht niet zichzelf, maar de eer van God en het geluk van de mensen. In de veertig dagen in de woestijn heeft Jezus zijn keuze gemaakt, een keuze voor Gods nieuwe wereld.

Jezus gaat Gods goede nieuws verkondigen

Na die veertig dagen trekt hij eropuit en verkondigt hij: *De tijd is aangebroken, het koninkrijk van God is nabij: kom tot inkeer en hecht geloof aan dit goede nieuws.* Gaan we nader op deze woorden in.

De tijd is aangebroken. Het gaat hier niet om een cyclische tijd, waarin niets nieuws gebeurt, waar alleen sprake is van eindeloze wederkeer, zoals de herhaling van de seizoenen. Het gaat om een tijd die aanbreekt, ieder moment opnieuw. Ieder ogenblik telt, is een nieuw begin. Ieder moment is een *momentum*: is van doorslaggevende betekenis. Marcus gebruikt het woord *kairos*: kans, beslissend moment. De tijd is aangebroken: we hoeven niet te wachten, het nieuwe rijk is er al.

Het koninkrijk van God is nabij. Tegelijkertijd moet dat rijk nog worden waargemaakt. Het is als oproep aanwezig in elk mens die vraagt om begrip en hulp, en het wordt werkelijkheid telkens wanneer een mens ingaat op een beroep dat een ander op hem doet.

Hecht geloof aan dit goede nieuws. Het gaat hier niet om een tijdloze waarheid, een leer die jou door een lerende instantie wordt voorgehouden en die je moet onderschrijven. Maar het gaat om een gebeuren, dat daadwerkelijk in de tijd plaatsgrijpt. Het gaat primair om daden van inkeer en geloof, waarbij ‘geloof’ kan worden vertaald met: vertrouwen en overgave. Vertrouwen in en overgave aan het goede nieuws dat in Jezus verpersoonlijkt is.

We hebben in de eerste lezing gezien dat God ons een verbond aanbiedt, dat Hij met ons wil zijn. In de evangelielezing wordt aangegeven hoe wij op dit verbondsaanbod in kunnen gaan: leven in het voetspoor van Jezus. *Bekeer u en open uw hart voor het evangelie*: met deze woorden werd op Aswoensdag het askruisje gegeven. De veertigdagentijd is bedoeld als een tijd van inkeer, een tijd om opnieuw en bewust te kiezen, een tijd om een nieuw begin te maken.